

Profesora Valda Zariņa pedagoģiskās darbības pamatprincipi

Pedagoga gaitas izcilais izpildītājmākslinieks uzsāk 1968. gadā, kad sāk strādāt tajā laikā vienīgajā mūzikas augstskolā Latvijā – Jāzepa Vītola LPSR Valsts konservatorijā, stīgu kvarteta klasē. Šajā brīdī par darbu speciālajā vijoles klasē nākamais profesors vēl nedomā, uzskatot, ka darbs kvarteta klasē ir interesantāks, pašam tīkamāks. Tā laika publicistikā lasām: *Kā lielisku skolu laikam daudzi vijolnieki atcerēsies konservatorijas kvarteta klasi. Tas, ar kādu smalkjūtību tiek ņemtas vērā arī tavas studenta domas, ka nekas netiek diktēts, bet gan dziļi un pamatīgi argumentēts, – tas viss padara Valdi Zariņu par autoritāti gan studentu, gan orķestra kolēģu acīs* [7; 197]. Tomēr pavisam drīz, 1969. gadā vijolnieks sāk strādāt ar studentiem arī speciālajā vijoles klasē.

1987. gadā V. Zariņam piešķirts profesora nosaukums.

1995.gada līdz 2000. gadam, profesors JVLMA nestrādā, jo viņu saista līgums ar Bergenas simfonisko orķestri. 2001. gadā profesors atsāk darbu Mūzikas akadēmijā, un turpina to līdz 2008. gadam, kad izlemj doties pelnītā atpūtā.

Laika periodā no 1992. līdz 1997. gadam V. Zariņš strādā arī Liepājas Pedagoģiskās augstskolas Mūzikas fakultātē. Pie viņa mācās septiņas Liepājas simfoniskā orķestra jaunās vijolnieces. Par darbu Liepājā kādā intervijā profesors saka: *Biju labā garastāvoklī un piekritu uz šejieni (Liepāju) braukāt... Grūti teikt, cik liepājnieku, kas aiziet mācīties uz Rīgu, pēc tam atgriežas. Cerams, ka šīs meitenes paliks šeit [...] Liepājas orķestrim tas būs liels balsts un ieguvums* [32;

11]. Profesora cerības ir piepildījušās, sešas no septiņām viņa audzēknēm vēl joprojām strādā Liepājas simfoniskajā orķestrī.

Domājot par pedagoģijas noslēpumiem – katram skolotājam laika gaitā izveidojas savs pedagoģiskais stils. Protams, lielā mērā katrs jauns skolotājs ietekmējas no saviem pedagogiem, dažas lietas priekšā pasaka intuīcija, daudz kas tiek apgūts praktiskā darbā. Kāpēc students izvēlas studēt pie viena, vai cita profesora? Šo katra pedagoga neatkārtojamību veido personības starojums un mākslinieciskā individualitāte, savienojumā ar mācību procesā pielietotajām mācību metodēm. Vairāki aptaujātie profesora bijušie studenti jau vidusskolas laikā ir bijuši cieši pārliecināti, ka vēlēties studēt tieši Valda Zariņa vijoļklasē. Apmeklējot koncertus, potenciālie studenti augsti novērtēja solista spēles veidu, muzikālo izpildījumu, kā arī īpaši skaisto skaņu. S. Šteinbergs atceras, ka tas nācis kā loģisks turpinājums mācībām *Dārziņskolā*. Profesors bieži nācis uz skolu, klausījies, un faktiski izvēlēties sev audzēkņus.

Profesora Valda Zariņa darbā viena no vissvarīgākajām pedagoģiskajām metodēm ir bijusi **demonstrēšana**. Studenti atceras, ka ja bijušas kādas neskaidrības, profesors vienmēr sākumā nospēlējis, tikai pēc tam skaidrojis mutiski. 1979. gadā par šo jautājumu viņš ir teicis: *Liekas, vispār par mūziku nav ko daudz runāt – kā lai to vārdos pasaka? – to var tikai nospēlēt*. Un ar sev raksturīgo atbildības sajūtu piebilda: *Tāpēc pedagoga darbs šķiet ļoti grūts* [7; 197].

Darbs pie tehnikas

Kā īpašo, atšķirīgo darbā pie vijolspēles tehnikas gribētos uzsvērt **aplikatūras** izvēli un veidošanu. Tradicionāli vijolspēles apmācībā uzsvars tiek likts uz 1. un 3. pozīcijas apgūšanu, kā vijolspēles aplikatūru veidošanas pamatu. Profesors lielu uzmanību velta 2. un 4. pozīcijas, kā arī visu starppozīciju apgūšanai, izstrādājot pozīciju sajūtu ar pozīciju gammu spēli. Lai attīstītu grifa izjūtu, dažkārt etūdēs un vingrinājumos tiek piemērota īpaši neērta aplikatūra, bet rezultātā tiek panākta stabila grifa pārvaldīšana. Šādas apmācības rezultātā visas pozīcijas tiek pārvaldītas vienādi labi. Vēl, lai attīstītu **grifa izjūtu**, tiek piemērots vingrinājums – iedomātas nots paņemšana augšējās pozīcijās uz jebkuras stīgas it kā *no gaisa*. Daudzkārtīgi atkārtojot, tiek attīstīta stabila grifa izjūta un iekšējā dzirde, tas sagatavo audzēkņus lielo lēcienu, jeb pozīciju maiņu uz lieliem attālumiem perfektai izpildīšanai. Meita atceras, ka jau no pašas mazotnes tēvs pievērsis šīm tehnoloģiskajām niansēm lielu uzmanību. Profesors arī uzsver, ka aplikatūras un **štrihi** izvēli nosaka ne tikai katra interpreta individualitāte, bet arī instruments. Viņš ir pārliecināts, ka ne uz visām vijolēm štrihi vienādi skan, tāpat ne uz visām vijolēm var spēlēt ar vienādu aplikatūru. Profesors lielu uzmanību pievērš arī **tehnikas un mākslinieciskā izpildījuma vienotības principam**. Vijolniece Līga Baltābola, kura studiju laikā mācījusies pie visiem tobrīd (20. gs. 90. gadi) JVLMA vijolspēles klasē praktizējošiem mācībspēkiem, tostarp arī vienu semestri Valda Zariņa vijolklasē, uzsver, ka profesors vienlīdz daudz strādājis gan pie tehnikas, gan pie izpildījuma. Citi, pēc viņas domām, vairāk pievērsušies vienam vai otram aspektam.

Repertuāra izvēle

Studiju laikā liela daļa studentu izspēlējuši profesora koncertrepertuāru. Iepazīstinot ar jaunu skaņdarbu, profesors vienmēr pats uzrakstīja vai lika

studentam norakstīt aplikatūru un štrihus. Tie bija tieši tādi, kādus izmantoja pats mākslinieks, un tā studentam arī bija jāspēlē. Profesors katrā situācijā prata pamatot izvēlēto paņēmienu nozīmi skaņdarba interpretācijā – vai nu muzikāli, pakļaujoties frāzējumam, vai tehnikai. Tomēr viņš pieļāva arī individuālu pieeju atsevišķu elementu izpildījumā. Arī repertuāra izvēles secībā profesors bija demokrātisks, un, ja tas atbilda mācību procesa loģiskam progresam, atļāva studentam izvēlēties skaņdarbu apguves kārtību. Altiste Olga Popčenko, V. Zariņa kādreizējā studente Konservatorijas kvarteta klasē un vēlāk kolēģe kamerorķestrī rezumē: *Viņa profesionālo briedumu un pedagoga veiksmi nosaka plašais redzesloks – vijoles un kameransambļa literatūru Valdis Zariņš pārvalda ļoti labi* [62; 12].

Audzēkņi atzīst, ka strādājot profesors ir bijis ļoti stingrs, prasīgs, pat kategorisks. Nekad nerunāja neko lieku, bet ja aizrādīja, tad vienmēr tas ir bijis par lietu, vienmēr bijis vērts aizdomāties, kāpēc tas tiek teikts. Regulāri tikuši rīkoti klases koncerti, un tad pēc labi padarītā darba pienākusies arī izklaide. Profesors pats savās mājās ar lielu prieku rīkojis ballītes, kurās vienmēr savus studentus ar kaut ko pratis pārsteigt. Daudzi atceras šos klases vakarus ar lielu prieku un mīļumu.

V. Zariņu kā kolēģi raksturojusi viņa bijusī kameransambļa skolotāja, vēlāk kolēģe Maija Saiva: *Tagad esam kolēģi konservatorijas kameransambļa katedrā, man [...] jāpriecājas par Valda patstāvīgajiem, drošajiem spriedumiem, augstajām prasībām, kā arī par savā reizē trāpīgo humoru* [62; 12].

1998. gadā kādā avīžrakstā izteiktas V. Zariņa pārdomas par pedagoģisko darbu: *Pašam spēlēt ir labāk. Lai gan – ja es jutu, ka students virzās uz priekšu ar iekšēju aizrautību, tad šķita, ka ir vērts ar viņu nodarboties. Ja tikai diploma pēc, tad bija žēl. Tikpat žēl, kā tad, ja daba kādu apveltījusi ar lielisku talantu, bet cilvēks to vienkārši iznieko* [35; 18].